

DOI: 10.31866/2410-1311.38.2021.245648
УДК 008:141]:168

ТРАНСГУМАНІЗМ НЕ ПОСТГУМАНІЗМ: ЕКСПЛІКАЦІЯ АКТУАЛЬНОЇ СЕМАНТИКИ ПОНЬЯТЬ

Гоц Людмила Сергіївна

Кандидат культурології, доцент,
ORCID: 0000-0001-5832-2406, e-mail: milahobotya93@gmail.com,
Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв,
вул. Лаврська, 9, Київ, Україна, 01015

Для цитування:

Гоц, Л.С. (2021). Трансгуманізм не постгуманізм: експлікація актуальної семантики понять. *Питання культурології*, (38), 54-64. doi: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.38.2021.245648>.

Анотація

В останню третину XX століття в Європі та Америці інститууються такі інтелектуальні течії й суспільні рухи, як «трансгуманізм» та «постгуманізм», що наразі набувають ознак глобального поширення. Актуальні закордонні дослідження доволі чітко диференціюють поняття «транс-» та «постгуманізм», водночас дослідники з України та ближнього зарубіжжя часто не відрізняють ці явища одне від одного. Проте дослідження пост- та трансгуманістичної проблематики в українській гуманітаристиці потребують узгодження термінологічного апарату з поняттями світової науки. Метою дослідження становить експлікація актуального семантичного наповнення понять «трансгуманізм», «постгуманізм», їх диференціація та концептуалізація задля коректної інтеграції у вітчизняну гуманітаристику. Методологія. З метою експлікації актуального сенсу термінів «транс-», «постгуманізм» у науковій літературі та здійснення їх семантичної диференціації були застосовані методи семантичного, термінологічного і компаративного аналізу, семіотичний та герменевтичний підходи. Головні результати та висновки дослідження. Виявлення сенсових патернів понять «транс-» і «постгуманізм» у закордонній науковій літературі та першоджерелах дає змогу здійснити їх семантичну диференціацію. На відміну від попередніх етапів їх існування, на сьогодні рухи транс- та постгуманізму є досить сформованими; вони різняться метою і мають різні цілі. Трансгуманізм є антропоцентричним рухом, який прагне подолати природну обмеженість людини, акцентує її вищість і необхідність вдосконалення людства шляхом застосування високих технологій. На відміну від нього, постгуманізм відкидає антропоцентричну перспективу і переглядає панівне ієрархічне положення людини у всесвіті в напрямку спростування стратегій видового шовінізму (видізму) — присвоєння життєвих привілеїв істотам певного виду.

Ключові слова: методологія; дослідження культури; дослідження трансгуманізму; транслюдина; постгуманізм; постлюдина; нон-антропоцентризм; нелюдські суб'єкти

Вступ

Дослідження транс- та постгуманістичного дискурсу розпочались останньої третини ХХ ст. і наразі є нагальним напрямом закордонних студій. Водночас якісна рецепція зазначених напрямків дослідження та їх гносеологічного інструментарію у гуманітаристиці України досі не відбулась. Проблему становить і диференціація термінів «транс-» та «постгуманізм» у працях українських вчених, які зазвичай використовують їх як синонімічні поняття, що є суттєвою хибою. Наше дослідження присвячено проблемі актуального семантичного наповнення та концептуалізації понять «трансгуманізм», «постгуманізм» і диференціації цих інтелектуальних течій. Наскільки нам відомо, така постановка проблеми в українських гуманітарних студіях здійснюється вперше. Її вирішення сприятиме інтеграції українських дослідників у інтелектуальне поле світових академічних трендів і збагаченню теоретико-методологічного апарату культурології.

Проблематика концептуальної диференціації термінів «трансгуманізм» та «постгуманізм» імпліцитно чи експліцитно розробляється у працях закордонних теоретиків транс- (J. Hughes, D. Pearce, M. More (2013), N. Bostrom (2003, 2005), F. Ferrando (2018), R. Kurzweil etc.) та постгуманізму (I. Hassan, N. K. Hayles (2011), C. Wolfe (2010), R. Braidotti (2013), F. Ferrando (2018), E. Kohn, E. Viveiros de Castro, B. Latour etc.), у нечисельних закордонних працях дослідників культури, серед яких варто виокремити збірку статей провідних дослідників у цій галузі «Post- and Transhumanism: An Introduction» / «Пост-і трансгуманізм: вступ» (Ranisch & Sorgner, 2014). Питання розрізнення транс- та постгуманізму розробляли російські автори (А. Ю. Чукуров, А. В. Павлов, Е. Г. Грибовод, М. Кожевникова та ін.), водночас українських праць із зазначеної проблематики не виявлено. Отже, актуальність і критична нестача концептуальних досліджень означеної теми зумовлює необхідність подальших студій та наукову новизну роботи.

Мета статті

Метою дослідження є експлікація актуального семантичного наповнення понять «трансгуманізм», «постгуманізм», їх диференціація та концептуалізація задля коректної інтеграції у вітчизняну гуманітаристику. Завданнями роботи є виявлення сенсових патернів понять «транс-» і «постгуманізм» у сучасній закордонній науковій літературі та першоджерелах; здійснення семантичної диференціації термінів «трансгуманізм» і «постгуманізм»; обґрунтування рекомендованого автором вжитку аналізованих термінів. Задля виявлення сенсу термінів «транс-», «постгуманізм» у науковій літературі та здійснення їх семантичної диференціації застосовані семантичний, термінологічний і компаративний аналіз, семіотичний та герменевтичний підходи.

Виклад матеріалу дослідження

Становлення ідей «транс-» та «постгуманізму» проходило у кілька етапів. Спочатку поняття «транс-» і «постгуманізм» використовувались як синоніми, та

з часом вони набули різних семантичних відтінків і почали позначати інтелектуальні та соціальні рухи, що концептуально різняться. Експлікуємо сучасне значення аналізованих понять з урахуванням теоретичних напрацювань всесвітньо відомих вчених.

Трансгуманізм як ультрагуманізм. Такі визначні ідеологи трансгуманізму й філософи, як М. Мор та Ф. Феррандо, вказують на те, що ідеали трансгуманізму співзвучні з гуманістичними ідеалами Відродження і Просвітництва (More, 2013). Дослідники вважають сучасний трансгуманізм (передусім секулярний) посиленням гуманістичної думки. Зазначений ідейний зв'язок виявляється в антропоцентризмі (гомоцентризмі) — акценті на homo sapiens як вищій істоті та центрі всесвіту (Ferrando 2018), збереженні віри в розум, науку, прогрес, індивідуалізм, самовдосконалення. Українська дослідниця феномену постлюдського Н. Загурська (2017) справедливо вказує на те, що «трансгуманізм виявляється ультрагуманізмом» (с. 100). Американська дослідниця науки К. Хейлз (Hayles, 2011) звертає увагу на акцентування цінності людської індивідуальності в трансгуманізмі, яку репрезентує і провідна мета руху — досягнення індивідуального безсмертя: «...Відповідно до трансгуманістичного акценту на індивідуальності, репродукція зазвичай фігурує в трансгуманістичній риторичі як репродукція індивідуальностей за допомогою клонування, криогенної консервації, радикального подовження життя та завантаження людської свідомості в комп'ютер. У всіх цих версіях риторично допускається, що індивідуальна воля відстоює цілісність її ідентичності».

Основна мета руху — досягнення безсмертя, тотальне вдосконалення людських можливостей, трансформація людини у транс- чи постлюдину; передбачається гібридизація людини з техносферою. Цю ідею транслює символ «H+» — аббревіатура «Humanity Plus». Класик трансгуманізму Н. Бостром (Bostrom, 2005) вказує на те що трансгуманізм є спробою повністю переоцінити звичне визначення людської істоти. Митець і дослідник О. Каттс (Catts, 2018) також підкреслює, що «трансгуманістичний порядок денний слугує інтересам людини (або деяких людей) у прагненні стати «кращою» людиною і трансцендентувати через просування в науці і техніці в менш шовну комбінацію технологічної людини» (р. 67). Подібної думки дотримуються й інші дослідники трансгуманізму.

Основні засоби досягнення мети — наука, техніка, просвітницька діяльність, докорінні трансформації етики. Розвиток секулярного трансгуманізму неможливий без розвитку високих технологій.

Розуміння культури прагматичне: культура — як селективний еволюційний механізм (неоеволюціоністичний підхід) чи як певний «інтерфейс», що дозволяє підключатися людині та нелюдським суб'єктам до соціокогнітивних інфомереж із метою оптимального функціонування (інформаційний підхід; акторно-мережева теорія, С. Карелов). При цьому опозиція «природа — культура» зазвичай посилюється.

Можна погодитись із дослідниками й футурологами Р. Ранішем та С. Зоргнером (Ranisch & Sorgner, 2014), які характеризують трансгуманізм як більш-менш узгоджений набір техно-оптимістичних ідей, а постгуманізм — як неоднозначне

поняття. Автори вважають, що критерієм розмежування цих явищ є принциповий розрив постгуманізму з гуманізмом.

Постгуманізм як пост-гуманізм. Ф. Феррандо (Ferrando, 2018) також зазначає, що постгуманізм є безпосереднім породженням постмодерну: він продовжує деконструкцію статусу людини, рухаючись у напрямку розмиття кордонів «людина — нелюдські суб'єкти». В широкому сенсі постгуманізм — це постгуманізм, постантропоцентризм (Braidotti, 2013) та постдуалізм (Ferrando, 2018). Опозиція «людина — нелюдські суб'єкти» переглядається у бік небінарності стосовно нелюдських суб'єктів — розумних живих істот — агентів дії; інколи — духів та інопланетних форм життя; об'єктів: штучного інтелекту; механізмів. Постгуманізм як постдуалізм позбавляє людину виняткового статусу «божественного створіння», притаманного ієрархічній структурі Західного світу і розглядає людину у взаємозалежних, симбіотичних, гібридних відносинах із нелюдськими суб'єктами (Haraway, 2007; Wolfe, 2010; Barad, 2007; Ferrando, 2018).

Основна мета руху — подолання дуалістичного бачення світу за вектором «свій — чужий», «культура — природа», антропоцентризму, видізму (надання переваги одному виду перед іншими) та деколонізації нелюдських суб'єктів, які зазнали біотехнологічної експлуатації від людей.

Основні засоби досягнення мети — наука, техніка, просвітницька діяльність, трансформації етики (як і у трансгуманізмі). Проте постгуманізм може розвиватись і без високих технологій, але в цілому виступає за баланс hi-tech та low-tech і наголошує на необхідності «перевідкриття», засвоєння та раціонального використання сучасною культурою екотехнологій традиційних спільнот.

Розуміння культури, як і у трансгуманізмі, прагматичне, проте опозицію «природа — культура» заміняє «природокультура» («naturescultures») (Латур, 2006, с. 66).

Підкреслимо, що постгуманізм беззаперечно є рухом, що належить до критичної теорії культури. Дослідники Р. Раніш та С. Зоргнер (Ranisch & Sorgner, 2014) справедливо розглядають його як продовження постколоніальної, феміністичної та квір-критики. Постгуманізм закономірно виникає у річищі критики теоретиками постмодерну бінарних владних систем, політики виключення і насильницького підпорядкування інших нелюдських суб'єктів людській волі, що глибоко й уперто вкоренилися у світогляд європейської цивілізації та поступально нарощували свій вплив із часів Просвітництва. Водночас завдяки Копернику, Дарвіну і Фрейдю, які оголили ідеологічні засади західної гуманістичної традиції, були започатковані процеси ідеологічної децентралізації.

Постгуманісти в цілому керуються бажанням дистанціюватися від тотальної несправедливості, що здійснювалася під ім'ям гуманізму, і у пошуках дійової альтернативи сучасним аксіологічним установкам звертаються до прадавнього нон-антропоцентричного світогляду, що зберігся переважно у неєвропейських традиційних культурах.

«Транс-» та «постгуманізм»: спільні риси. Проте досліджувані рухи мають і схожі ідеї, що інколи робить остаточну їх диференціацію неможливою.

Обидва рухи розуміють культуру прагматично, обидва напрямки готові використовувати високі технології задля досягнення своєї мети.

Обом напрямкам притаманна футуристично орієнтована естетика і прогностика — міркування із приводу віддаленої перспективи людства, осмислення проблем гібридизації людини із технологіями тощо.

Як транс-, так і постгуманізм демонструють трансгресивні інтенції щодо звільнення людей (хоч і від різних типів обмежень) та намагання вийти за межі класичного гуманізму. «Людська істота» та «людська природа» піддаються фундаментальному сумніву (Ranisch & Sorgner, 2014); «природа людини» сприймається як динамічна структура, що постійно трансформується в ході еволюції (Ferrando, 2018). Обидва підходи виявляють інтерес до спільної еволюції людини та нових технологій (Ranisch & Sorgner, 2014).

Обидва підходи звертаються до постлюдського стану в технологічну епоху і використовують термін «*постлюдина*». Теоретичну плутанину спричиняє також той факт, що важливим концептом транс- та постгуманізму є поняття «постлюдина» (posthuman), в яке вказані рухи вкладають різні меседжі (Ferrando, 2018). Зрозуміло, що загальноприйнятого уявлення щодо конкретних форм буття постлюдини в межах кожної з цих течій не існує, але в цілому ці погляди досить чітко диференціюються.

а) У трансгуманістичній літературі термін «постлюдина» відсилає до стадії розвитку людства, яка може розвинутися після нинішньої перехідної транслюдської ери — часу транслюдини (Ferrando, 2018) і позначає з'єднання людини та технологій з метою радикального вдосконалення людського потенціалу (Ranisch & Sorgner, 2014).

б) У постгуманістичній літературі постлюдина розглядається як результат зміни парадигми у постантропоцентричному і постдуальному ключі, і цей процес вже відбувається (Ferrando, 2018). Термін «постлюдина» вказує на заміну антропоцентричної ідентичності людини новими ідентичностями та наративами, вільними від хибних уявлень минулого (Ranisch & Sorgner, 2014).

Р. Раніш та С. Зоргнер (Ranisch & Sorgner, 2014) також зазначають, що взаємне нерозуміння «транс-» та «постгуманістами» один одного може бути підсилено й відмінністю у стилях їх мислення. Так, автори вважають, що трансгуманістам притаманний більш прагматичний, лінійний спосіб мислення, а постгуманістам — метафоричний, художній, літературний стиль.

У ситуації кліпової свідомості зазначені рухи з багато в чому протилежними аксіологічними установками можуть вигадливо переплітатися між собою. Проте в цілому ці гілки сучасної думки концептуально різняться і не можуть бути інтерпретовані як синоніми (табл. 1).

Таблиця 1.

Трансгуманізм vs постгуманізм: порівняльна характеристика

ТРАНСГУМАНІЗМ різновид ідеології Просвітництва термін використ. з 1957 р.	ПОСТГУМАНІЗМ різновид постколоніальної критики термін використ. з 1977 р.
розвиває ідеї	
просвітницького гуманізму	домодерної епохи та постмодерну
<ul style="list-style-type: none"> • трансгуманізм — це різновид гуманізму (передусім секулярного), що має зв'язок з епохами Відродження і Просвітництва; вважається посиленням їх гуманістичної думки, бо зберігає віру в розум, науку, <i>прогрес</i>, <i>індивідуалізм</i>, самовдосконалення, <i>антропоцентризм</i> — акцент на homo sapiens як вищій істоті та центрі всесвіту, отже, трансгуманізм визначають як «<i>ультрагуманізм</i>» 	<ul style="list-style-type: none"> • розвиває постмодерністську деконструкцію людини: постгуманізм — це <i>пост-гуманізм</i>, <i>постантропоцентризм</i> і <i>постдуалізм</i>; • повертається до прадавнього нон-антропоцентричного світогляду; опозиція «людина — нелюдські суб'єкти» послаблюється стосовно розумних живих істот — агентів дії; інколи — духів, інопланетних форм життя; об'єктів: штучного інтелекту; механізмів тощо
мета й завдання руху	
тотальне вдосконалення людських можливостей, безсмертя, трансформація людини у <i>транс- чи постлюдину</i> (H+)	подолання антропоцентризму, дуалізму, опозиції «природа — культура», видізму, <i>деколонізація</i> нелюдських суб'єктів
засоби досягнення мети	
наука, техніка, просвітницька діяльність, докорінні трансформації етики	
«технооптимізм», не може розвиватись без високих технологій, передбачається гібридизація людини з техносферою	може розвиватись без технологій, але за баланс hi-tech та low-tech (екотехнологій традиційних спільнот)
розуміння культури прагматичне	
культура — селективний еволюційний механізм; «інтерфейс» для трансляції інформації	
опозиція «природа — культура» посилюється	опозицію «природа — культура» заміняє « <i>природокультура</i> »

трансгресивні інтенції	
<ul style="list-style-type: none"> • обидва напрямки декларують <i>звільнення</i> людей (хоч і від різних типів обмежень), вихід за межі класичного гуманізму; • готові використовувати високі технології задля досягнення мети; • напрямкам притаманна футуристична естетика і прогностика, осмислення проблем гібридизації людини із технологіями тощо 	
онтологічний статус людини: постлюдина	
<ul style="list-style-type: none"> • в обох підходах «людська істота», «людська природа» піддаються фундаментальному сумніву; • «природа людини» сприймається як динамічна структура, що постійно трансформується в ході еволюції; • обидва підходи виявляють інтерес до спільної еволюції людини та нових технологій; • обидва підходи звертаються до постлюдського стану в технологічну епоху і використовують термін «<i>постлюдина</i>» (проте у різних значеннях) 	
стиль мислення	
схильні до прагматичного, лінійного способу мислення	частіше використовують метафоричний, художній стиль
представники	
Дж. Хьюз, Д. Пірс, М. Мор, Н. Бостром, Ф. Феррандо, Р. Курцвейл, І. Маск etc.	Д. Харауей, Ф. Дескола, Е. Кон, Б. Латур, В. де Кастру, Е. Седерхольм etc.

■ **Висновки**

Хоча поняття «транс-» та «постгуманізм» на початку свого існування вживались як синоніми, інтелектуальні течії й суспільні рухи, позначені цими термінами, пройшли значний еволюційний шлях. Незважаючи на наявність певних точок перетину, яка інколи робить остаточну диференціацію рухів неможливою (найважливіша з них — уявлення про постлюдину), в цілому наразі існують всі підстави для чіткого розмежування транс- та постгуманізму. Ці течії мають різні ідейні джерела й мету.

Трансгуманізм у цілому розвиває антропоцентричний секулярний гуманізм, що сформувався в епоху Відродження та Просвітництва. Передусім він активно просуває людське інтелектуальне і психофізичне вдосконалення за допомогою високих технологій включно до подолання смертності людини.

Постгуманізм же переглядає місце людини у світі. Постгуманізм — це *пост*-гуманізм; він є продовженням постмодерністської деконструкції антропоцентричних поглядів на світ та людину (постдуалізм). Постгуманізм належить до сфери критичних теорій культури, він є продовженням постколоніальної критики світогляду європейської цивілізації, бінарних владних

систем, насильницького підпорядкування та експлуатації Іншого (нелюдських суб'єктів — людській волі), расизму (видізм як шовіністичне надання переваги одним біологічним видам перед іншими), політики виключення, феміністичної та квір-критики тощо. В рамках постгуманізму відбувається також переосмислення та позитивна переоцінка нон-антропоцентричних культурних практик, іманентних традиційним культурам як екофрендлі культурам сталого розвитку.

В ситуації постпостмодерну зазначені рухи із практично взаємовиключними аксіологічними установками можуть вигадувато переплітатися між собою. Проте транс- та постгуманізм концептуально різняться і не мають бути інтерпретовані як синоніми. Подальше узгодження термінологічного апарату вітчизняної гуманітаристики з усталеними термінами транс- і постгуманістичних штудій світової науки та вивчення різних аспектів цієї проблематики становлять перспективні напрямки наступних розвідок.

■ Список використаних джерел

- Загурська, Н. В. (2017). *Поліверсія постлюдського* [Дисертація доктора філософських наук, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна].
- Латур, Б. (2006). *Нового времени не было. Эссе по симметричной антропологии* (Д. Я. Калугин, Пер.). Издательство Европейского университета в Санкт-Петербурге.
- Barad, K. (2007). *Meeting the Universe Halfway: Quantum Physics and the Entanglement of Matter and Meaning*. Duke University Press.
- Bostrom, N. (2003). Are You Living in a Computer Simulation? *Philosophical Quarterly*, 53(211), 243–255.
- Bostrom N. (2005). A History of Transhumanist Thought. *Journal of Evolution and Technology*, 14(1), 1–25.
- Braidotti, R. (2013). *The Posthuman*. Polity Press.
- Catts, O. (2018). Biological Arts/Living Arts. In R. Braidotti, M. Hlavajova (Eds.), *Posthuman Glossary* (pp. 66–68). Bloomsbury Publishing.
- Ferrando, F. (2018). Transhumanism/Posthumanism. In R. Braidotti, & M. Hlavajova (Eds.), *Posthuman Glossary* (pp. 438–439). Bloomsbury Publishing.
- Haraway, D. J. (2007). *When Species Meet*. University of Minnesota Press.
- Hayles, N. K. (2011, September 1). *H-: Wrestling with Transhumanism*. <http://www.metanexus.net/essay/h-wrestling-transhumanism>
- More, M. (2013). The Philosophy of Transhumanism. In M. More, & N. Vita-More (Eds), *The Transhumanist Reader: Classical and Contemporary Essays on the Science, Technology, and Philosophy of the Human Future* (pp. 3–17). Wiley-Blackwell.
- Ranisch, R., & Sorgner, S. L. (2014). Introducing Post- and Transhumanism. In R. Ranisch, & S. L. Sorgner (Eds.), *Post- and Transhumanism: An Introduction* (pp. 7–29). Peter Lang GmbH, Internationaler Verlag der Wissenschaften.
- Wolfe, C. (2010). *What Is Posthumanism?* University of Minnesota Press.

■ References

- Barad, K. (2007). *Meeting the Universe Halfway: Quantum Physics and the Entanglement of Matter and Meaning*. Duke University Press [in English].

- Bostrom, N. (2003). Are You Living in a Computer Simulation? *Philosophical Quarterly*, 53(211), 243–255 [in English].
- Bostrom, N. (2005). A History of Transhumanist Thought. *Journal of Evolution and Technology*, 14(1), 1–25 [in English].
- Braidotti, R. (2013). *The Posthuman*. Polity Press [in English].
- Catts, O. (2018). Biological Arts/Living Arts. In R. Braidotti, & M. Hlavajova (Eds.), *Posthuman Glossary* (pp. 66–68). Bloomsbury Publishing [in English].
- Ferrando, F. (2018). Transhumanism/Posthumanism. In R. Braidotti, & M. Hlavajova (Eds.), *Posthuman Glossary* (pp. 438–439). Bloomsbury Publishing [in English].
- Haraway, D. J. (2007). *When Species Meet*. University of Minnesota Press [in English].
- Hayles, N. K. (2011, September 1). *H-: Wrestling with Transhumanism*. <http://www.metanexus.net/essay/h-wrestling-transhumanism> [in English].
- Latour, B. (2006). *Novogo vremeni ne bylo. Esse po simmetrichnoi antropologii [There Was no New Time. Essays on Symmetrical Anthropology]* (D. Ia. Kalugin, Trans.). Izdatel'stvo Evropeiskogo universiteta v Sankt-Peterburge. [in Russian].
- More, M. (2013). The Philosophy of Transhumanism. In M. More, & N. Vita-More (Eds.), *The Transhumanist Reader: Classical and Contemporary Essays on the Science, Technology, and Philosophy of the Human Future* (pp. 3–17). Wiley-Blackwell [in English].
- Ranisch, R., & Sorgner, S. L. (2014). Introducing Post- and Transhumanism. In R. Ranisch, & S. L. Sorgner (Eds.), *Post- and Transhumanism: An Introduction* (pp. 7–29). Peter Lang GmbH, Internationaler Verlag der Wissenschaften [in English].
- Wolfe, C. (2010). *What Is Posthumanism?* University of Minnesota Press [in English].
- Zahurska, N. V. (2017). *Poliversiia postliudskoho [Polyversion of Posthuman]* [Doctoral Dissertation, V. N. Karazin Kharkiv National University] [in Ukrainian].

■ TRANSHUMANISM IS NOT POSTHUMANISM: AN EXPLICATION OF CURRENT SEMANTICS OF CONCEPTS

■ Liudmyla Hots

■ *PhD in Cultural Studies, Associate Professor,*
ORCID: 0000-0001-5832-2406, e-mail: milahobotya93@gmail.com,
National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts,
Kyiv, Ukraine

■ Abstract

In the last third of the twentieth century, such intellectual and social movements as *transhumanism* and *posthumanism* were institutionalised in Europe and America, and now they are spreading globally. Modern foreign research quite clearly differentiates the concepts of *trans-* and *posthumanism*. Nevertheless, researchers from Ukraine and neighbouring countries often do not distinguish these phenomena from each other. However, studies of post- and transhumanistic issues in Ukrainian Humanitaristics require coordination of the research vocabulary with the concepts of global science. The purpose of the study is to explicate the current semantic

content of *transhumanism* and *posthumanism*, their differentiation and conceptualisation for correct integration into Ukrainian and neighbouring countries' Humanitaristics. For the research methodology, the methods of semantic, terminological, and comparative analysis, semiotic and hermeneutic approaches are to explicate the current meaning of the terms *trans-* and *posthumanism* in the scientific literature and implement their semantic differentiation. Conclusions. Revealing the semantic patterns of trans- and posthumanism concepts in foreign scientific literature and primary sources allows for their semantic differentiation. Unlike the previous stages of their existence, today, trans- and posthumanism movements are quite shaped; they differ in aim and have different purposes. Transhumanism is an anthropocentric movement that seeks to overcome the limitations imposed by nature on humans, emphasising human superiority and the need to improve humanity through high-tech solutions. In contrast, posthumanism rejects the anthropocentric perspective and reconsiders the dominant hierarchical position of man in the universe to refute the strategies of species chauvinism (speciesism) — the assignment of life privileges to beings of a certain species.

■ **Keywords:** methodology; cultural studies; transhumanist studies; transhuman; posthumanism; posthuman; non-anthropocentrism; non-human subjects

■ **ТРАНСГУМАНИЗМ НЕ ПОСТГУМАНИЗМ: ЭКСПЛИКАЦИЯ АКТУАЛЬНОЙ СЕМАНТИКИ ПОНЯТИЙ**

■ **Гоц Людмила Сергеевна**

■ *Кандидат культурологии, доцент,
ORCID: 0000-0001-5832-2406, e-mail: milahobotya93@gmail.com,
Национальная академия руководящих кадров культуры и искусств,
Киев, Украина*

■ **Аннотация**

В последнюю треть XX века в Европе и Америке институализируются такие интеллектуальные течения и общественные движения, как «трансгуманизм» и «постгуманизм», и сейчас они распространяются глобально. Современные зарубежные исследования достаточно четко дифференцируют понятия «транс-» и «постгуманизм». В то же время исследователи из Украины и ближнего зарубежья часто не отличают эти явления друг от друга. Однако исследования пост- и трансгуманистической проблематики в украинской гуманитаристике требуют согласования терминологического аппарата с понятиями мировой науки. Целью исследования является экспликация актуального семантического наполнения понятий «трансгуманизм», «постгуманизм», их дифференциация и концептуализация для корректной интеграции в отечественные гуманитарные науки. Методы. С целью экспликации актуального смысла терминов «транс-», «постгуманизм» в научной литературе и осуществления их семантической дифференциации были применены методы семантического, терминологического и сравнительного анализа, семиотический и герменевтический подходы. Главные результаты и выводы исследования. Выявление смысловых паттернов понятий «транс-» и «постгуманизм» в зарубежной научной литературе и первоисточниках позволяет

осуществить их семантическую дифференциацию. В отличие от предыдущих этапов существования этих движений, на сегодня они достаточно оформились и отличаются целью. Трансгуманизм является антропоцентричным движением, которое стремится к преодолению наложенных природой на человека ограничений, акцентирует человеческое превосходство и необходимость совершенствования человечества путем применения технологий. В отличие от него, постгуманизм отвергает антропоцентрическую перспективу — господствующее иерархическое положение человека во вселенной и видовой шовинизм (видизм) — присвоение жизненных привилегий существам определенного вида.

■ **Ключевые слова:** методология; исследования культуры; исследования трансгуманизма; трансчеловек; постгуманизм; постчеловек; нон-антропоцентризм; нечеловеческие субъекты

This is an open access journal and all published articles are licensed under a Creative Commons «Attribution» 4.0.